Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНГА ОЛОХ

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

● № 12 (7085). ● 1991 сыл. Тохсунньу 26 күнэ. Субуота ● Сыаната 8 харчы.

ЫАННЫЫК ФЕРМАЛАРЫГАР

(Тохсунньу 22 күнүнэҕи туругунан)

Бастакы колонкаҕа—күнүскү валовой ыам (центнеринэн), иккиэҥэ—биллиэн ыанар ынах ахсыттан тоҺо үүт ылыллыбыта (килограммынан), үһүскэ—үүт орто сыата (бырыһыаныынан), төрдүскэ—үүт суорда, бэҺиэскэ—үүт табаарынаһа (бырыһыаныынан).

Карл Маркс	**13,3**	**4,0**	**4,5**	**II**	**83,4**
Субуруускай	**17,3**	**3,5**	**4,2**	**—**	**94,2**
Хатылы	9,2	4,6	4,0	I	95,6
Болтоҥо	8,1	2,8	4,5	II	92,5
Эрилик Эристин	**23,3**	**3,5**	**3,9**	**—**	**87,9**
Хоптоҕо	8,1	4,2	3,8	II	87,6
Хадаар	5,2	3,7	4,0	II	82,6
Хайахсыт	5,3	3,3	4,0	II	92,4
Чаҥыр	4,6	2,6	4,2	I	91,3
«Чурапчы»	**12,1**	**2,1**	**4,6**	**—**	**92,5**
Сылаг	5,4	1,5	4,8	II	92,5
Килэмэн	1,6	1,4	4,9	I	100
Арыылаах	2,5	3,4	4,7	II	109
Түэйэ	2,6	8,1	3,8	I	80,7
«Мыҥдаҕаайы»	**22,1**	**5,2**	**3,8**	**—**	**80**
Болутур	14,2	5,6	3,8	II	83
Соловьев	7,2	4,8	3,9	I	78,3
Хахылах	0,7	4,3	3,9	I	57,1
«Мугудай»	**5**	**2,7**	**4,4**	**—**	**100**
Мараландаайы	1,1	1,4	4,5	I	100
Толой	3,9	3,5	4,4	I	100
«Бахсы»	**3,3**	**1,0**	**4,4**	**—**	**100**
Чыаннара	0,8	0,5	4,8	I	100
Толсон	2,5	1,3	4,3	I	100
Оройуон үрдүнэн	**96,4**	**3,2**	**4,2**	**—**	**88,2**
1990 сылга	**118,9**	**3,6**	**4,2**	**—**	**93,5**

Туһаанныах надиналаҕа иннинэҕитэҥэр үүт валовой ыама 2,9 центнеринэн, үүтү государствоҕа туттарыы 2 центнеранан эбилиннэ. Бир ынахтан ыаһын эмиэ саная курдук (0,2 кг) үрдүк буолла. Барыта 339 ынах төрөөтө. Итиннэ 2970 ынах ыанар. Ол эрээри үүтү государствоҕа туттарыы күнүскү графиктан 37,4 центнеринэн намыһах. Ааспыт сыл туһаанныах кэмиҥэҕитэҥэр 30,3 центнеринэн аҕыйах.

Таблицаҕа көстөрүнэн, үүт хаачыстыбата отделениеларынан бир тэҥэ суох. Холобур, үүт сыата ордук Болутурта, Соловьевка, Хоптоҕоҕо, Түэйэҕэ намыһах. Ол этэҥэ мабаттарыттан. 18 отделениеттан 10-гар үүт бастаны суортааҕынан туттарыллан иһэр.

Биллиэн, кыһыныгы кэмнэ, 10 кыраадыска диэри сойутуллубут бастакы суортаах үүтү туттарар ыах толору баар. Ол —тэрэҺиннэн. Үгүс сирдэргэ ынах синиэн сууйарга сылаас уу суох. Ыыр иһит, сойутар емкостар туспа, ыраас сиргэ тутуллубаттар, сиидэлиир матырыйаалдар саҥардыллан испэттэр.

Маҥтан саас хотоянор микроклиматтара өссө мөлтүүр туруктаах: ыараҕастар, таммахтыыллар. Онон үүтү тутар пуунары сорсутуохха, ыраастыахха, наада диэбит сирдэргэ адъас туспа оторуохха. Сорох сирдэргэ үүтү тутар иһиттэр кинрэр аанарга эбэтэр итии-аҥылык пуунарыгар баҕаллар.

Р. СОФРОНОВА,
ОАПХ диспетчерэ, зоотехник.

ДЕПУТАТ САЛАЙАР СЫАҒАР

Матрена Титовна Местникова маҥы таҥастыыр комбинакка быйыл 27-с сылын үлэлиир. Кини билигин элбэх рабочайдаах столярнай сыаҕы салайар. Коллектив ааспыт сылга 250 тыһ. солк. бородуукуоуйаны оторон таһаарар сорунтааҕын 260 тыһ. солк. толорбута. Сүрүннээн стенкалары, куукуна набордарын, сымнаҕас оронньору оторбуттара.

Столярнай сыах туттар матырыйаалларынан сүрүннээн ДСП, ДВП буоллалар, ону таһынан туттуллар мастарын бэйэлэрэ станокка хайыттараллар. Сыах начальника М. Т. Местникова үлэ тохтоон хаалбатыгар сүрүн болҕомтотун уурар. Ол иһин соҕотуопкалааччылар матырыйаалы кыайан бэлэмнэбэккэ баайаачылары хаайан олордуулара таһаарыллыбат. Полировщиктар, кыраасканыттар бир туспа түбүктээх дьон. Кинилэр наадыйаллара, туохтара эмиэ тиийбэт, сатаммата албэх буолар. Ону барытын Матрена Титовна бириэмэтигэр быһаардаҕына, үлэ фронтуан хааччыйдаҕына табыллар.

Олохтоох сельскэй Совет депутата М. Т. Местникова салайар сыаҕа бу дьыл тохсунньутугар 27 тыһ. солк. бородуукуоуйаны хайыы-үйэ отордо. Онон сыл үлэҕэ старта ҥуһаҕана суох тэтимнээхтик ылылынна.

А. ЛИСТИКОВ.

Урэх Күөрэ олохтоохторо, учаастак рабочайдара ааспыт сылга икки сүүнэ үөрүүлэрин өтөрүнэн умнуохтара суоҕа. Маҥна начальный оскуола уонна саҥа культурнай-спортивнай комплекс аҥыллыбыттара учаастак социальнай сайдыытыгар улахан болҕомто ууруллубутун туоһулуур.

Василий Семенович учуутал уустук, бочуоттаах идэтинэн 43 сыл айыныыллаахтык үлэлээн кэллэ.

—Быйылгы үөрэх дьылыгар I—IV «ылаастарга 7 үөрэнээччилээхпин. Учуутал—соҕотохпун. Саҥа начальный оскуола дьэтин акылаата түһэн турар, онон кэлэр үөрэх дьылыттан саҥа оскуолаҕа киирдэрбит диэн эрэллээхпит. Билигин бу эрэ кулуун дьиҥэ үөрэнэбит,—диир Василий Семенович.

Снимокка: В. С. Поисеев үөрэнээччилэрин кытта.

Т. Кардашевскай фотота.

Инники чинчи үчүгэй

«Мыҥдаҕаайы» совхоз Соловьевтааҕы отделениета 1990 сылга былаанныах 600 тонна оннугар 621 тонна үүтү ыата. Бир фуражнай ынахтан 1691 кг үүт ыанна, ити ааспыт сыллааҕытааҕар 90 кг үрдүк. Үүтү государствоҕа туттарыы сорудаҕа 50-са тоннанан аһарыллан, 109,5 бырыһыан туолла.

Отделениеҕа бастакынан арендаанан үлэлиргэ быһаарымыт «Сардаана» ферма коллектива (ст. арендатор В. В. Хомподоев) былаанныах 1976 центнер оннугар 2520 центнер, бир фуражнай ынахтан 2420 кг үүтү ыата. Бу 6 ыанньыксыттаах, 120 ынахтаах ферма отделение үрдүнэн ыаммыт үүт 40,5 бырыһыанын ыата. Коллектив барыта 11 чилиэнигэр бүтэһиктэх түмүгүнэн 37661 солк. дохуоту түҥэтиннэ.

«Илгэ» ферма коллектива (ст. арендатор Д. Д. Федоров) сыллааҕы сорудаҕын эмиэ толордо. Ынах ахсыттан 1732 кг үүтү ыата. «Илгэлэр» инникитин өссө үчүгэй буолар чинчилээхтэр: алта ыанньыксыттан иннитэ 2000-тан тахса кг ыатылар. Коллективка, сорох улаатыылар тахсаннар, үлэҕэ оҕустарыыны ыла сылдьыбыта. Ол быйыл учуоттаныа.

А. МАКАРОВ.
(Хаһыат общ. корр.).

Ѳаҕа өртүлэринэн

Ааспыт сылга Хайахсыт пенсионердара 175 тонна оту соҕотуопкалаабыттара, ордорунар 29,5 тонна үүттэрин, маҕаһыынга уонна совхоз суотугар государствоҕа 11 тонна эттэрин туттарбыттара.

Быйыл ветераннар совхозтарыгар эмиэ күүстэрэ кыайарынан көмөлөһөр баҕалаахтар.

К. АРЖАКОВ.

Аһаҕас космоска тахсыы

Көтүүнү салайар кинн. (ССТА). Көтүү программатыгар сөп түбэйиннэрэн, тохсунньу 23 күнүгэр Виктор Афанасьев уонна Муса Манаров аһаҕас космическай куйаарга иккиһин тахса сыыттылар. Ол тахсыыларыгар комплекс тас өртүгэр таҥар үлэлэри ыытарга аналлаах оҥоһуту туруордулар уонна бөрөбиэркэлээн көрдүлэр. Итиэ оҥоһук — хардарыта мөрөндиҥнэрдэй хайысхаларга эргилиэнэрэ уонна космическай куйаарга улахан сабардамнаах итиэннэ маассалаах конструкциялары сыҕарытар кыаҕы биэрэр механизмнардаах сыҕарытыллар сылдьар телескопическай стрела.

«Мир» станцыя тас өртүгэр таҥар үлэлэр күн батареяларын «Кристалл» модультан «Квант» астрофизическай модульга көҺүүтэ бэлэмнэнии былаанынан сөп түбэйиннэрэн ыытылыннылар.

Аһаҕас космоска үлэлээһин кэмигэр командир уонна бортинженер ситэрэн сэбилээбин модулун өтсэгэстан приборнай ферромагнитнай матырыйаалдар образецтардаах «Феррит» аппаратураны уһуллулар уонна ол оннугар элементарнай нитриллэх частицалар сүүрүннэриин кэмиҥэ анаммыт «Сирут-5» спектрометры туруордулар.

Виктор Афанасьев уонна Муса Манаров аһаҕас космическай куйаарга сылдьыбыт кэмиэрэ 5 чаас 33 мүнүүтүнэ таҥнаста.

Дьүөгэлэрбит— айыы санаа аргыстара

Тохсунньу 18 күнүгэр оройуоннааҕы Культура дьиэтигэр дьахталлар оройуоннааҕы XV конференциялара буолан аста. Маҥна оройуон кинниттэн, иэнилиэктэртэн 161 делегат кыттыыны ылла. Дьахталлар оройуоннааҕы комитеттарын председателэ Л. Д. БАРАШКОВА комитет иннин сыллаах үлэтин отчуоттаата. Ол кэнниттэн элбэх интэриэһинэй этиилэр, сиидэлар этиллиннилэр.

Маҥтан аллараа олортон сүрүн ортүн билиһиннэриэхпин баҕарабын.

А. Колесова (Хоптоҕо): «Оройуон иэнилиэнньэтин 50,8 бырыһыана дьахтар. Онон райсовет иһиэн кинилэр ортолоругар үлэлиир отдел аһыллара хайаан да наадалаах. Оскуола оҕолорун бэрэдэги кэнниларэ элбэхтэн иһэр маниык балаһыанньаҕа хас биирдии ийэ оҕоҕо сабыдыалын туһунан үгүстүк кэпсэтөрбит наада».

В. Атласова (оройуон кинин): «Ийэ оҕону 3 саастыгар диэри үлэлээбэккэ олорон көрөрүн өйүүбүн. Билигин үөрэммэхпэ олорор оҕолор наһаа элбэхтилэр. Кинилэри кытта үлэттэн биһиги туора туруо суохтаахпыт. Оройуон дьахталлара туруорсан армияҕа барар оҕолорбутун республика тас өртүгэр таһаарбаттарыгар көрдөһүөххэйиг. Бу марахан, уустук кэмиэ ийэлэр, бир киһи нурдук, бары сомоҕолоһон үлэлиэхтээхпит».

А. Мандарова (Дьабылы): «Олохтоох телевидение видеофильмнары көрдөрөр буолла. Ол эрээри тематыгар болҕомто ситэ уурулларбат. Ити оҕолорбутугар туох да үчүгэй дьайыыны оторуо суоҕа. Инники өртүгэр тематын көрөллөрө эбитэ буоллар. Аукционнар наһаа чаастатык ыытыллаллар. Мин маны оччо сөбүлээбэппин. Холобур, биһиэхэ сыарҕа оту 180 солк., массыына саҕааны 80 солк. атыылаатылар».

Р. Уваровская (Хатылы): «Тыынны климаттаах Саха сиригэр олоробут. Ол эрээри бир да сылаас туалеппыт суох. Маҥтан геһолеох кыыс, дьахтар тыыныйара, ааас ыарыыларга ылларара буолуой?».

М. Игнатьева (оройуон кинин): «Урут, оройуоммут кинингэр зоналарыттан үлэлиирбит саҕана, дьону кытта үлэ быдан былаанныахтык барара. Ордук оҕо нитинтигэр болҕомто ууруллар этэ. Буруйу оторбут оҕолору мунньан олохтоохтор сүбэ-ама биэрэрбит. Ити сылларга буруйу оторуу быдан намыһаҕа. Сэлиэнньэбит көрүгэ олус молтох. Уонсай дьиэлэр тастара наһаа кирдээх. Өрө тардыыны диэн суох. Сэлиэнньэбитигэр ноҕөрдүүну күүсү ыытыахха».

Н. Кугдарова (Мыҥдаҕаайы): «Кэлиэхи кэмиэ сорох кыргыттар бөрэдэктэрэ молтоото. Кырдьаҕас учууталлар куһаҕан бөрэдэктээх кыргыттары кытта шефтэһиллэрин, кинилэргэ быһаччы көмөлөрүн тэрийиэххэ. Сахалыы сиэр, саха дьахтарын үтүө майгытын сиҥилэтин туһунан иэтиг кэпсэтии кинилэри тохтуйдатыа, элбэхтэ үөрэтиэ этэ».

Л. Малышева (иибэлиитэр оройуоннааҕы общественнайдарын председателэ): «Обществобыт 400 чилиэнээх. «Теруут» диэн инстэнньэҥэр кооперативтарын тэрийдибит. «Мыҥдаҕаайы» совхоз 7 тыһ. солк. көмөлөстө. Иэнилиэктэриттэн иибэлиитэргэ көмөлөһүү комиссияларын тэрийиэҥиг».

В. Слепцова (Чыаннара): «Арыгылаһыы олус тэнийдэ. Маны утары элбэх үлэни ыытыахтаахпыт. Якутскайга «Кыталык» кафеҕа саха ыччата мустан арыгылыыр буолбут. Кыргыттар итирик туралларын көрө-көрө киһи хараастар. Саха дьахтара сахалыы сиэрдээх-майгылаах, астаах-үөллээх, дьиҥнээх норуот ийэтэ буолуохтаах. Хас биирдии ийэ саха педагогикатын билиэхтээх. Үлэлиир ийэлэрэ кыргыттарыгыт үлэ таабын туруорсуохха».

Дьахталлар оройуоннааҕы комитеттарын саҥа составка быыбарданнылар. Республикатааҕы IX конференцияҕа делегаттар талыллыннылар. Конференция оройуоннааҕы комитет председателинэн райсовет отделын сэбиэдиссэйин **Жанна Иннокентьевна Васильевнаны** талла.

Л. ОЛЕСОВА.

Патриотическай иитии

Скауттар хамсааһыннарын тэнитиэххэ

САҺА дьыл барахсан, кырдьык, күүтүүлэах, кэрэ бырааһынныык. Ол эрээри бу үтүө түбүктэн, сүүрүүттэн-нотуттан, дьон-аймах кыттыыттан кини хайдах атаарыллара улахан тутулуктаах.

Оройуоннаацы Культура дьиэтигэр ыытыллар елка бырааһынныыгар сылдьыбат. Сельсоветтэн бигэргэтиллэр бырааһынныык комиссиятын кэмэтэ кыра буолар. Бииһи да, үгэс курдук, үгүстэрин билбэккэ-көрбөккө аһардыбыт. Сатаатар, тэрилтэлэрэн маскарадтары агитациялаан аҕалыыга көмөлөспүттэрэ эбитэ буоллар. Биһиги, аҕыйах ахсаанаах культура үлэһиттэрэ, дьиэ кэргэтинниттэн, араас тэрийэр, сүүрэр-көтөр хара үлэттэн да орпотубут. Бу бырааһынныыка ыллыыр, үгүгүүлүүр дьону да түмэн аҕалан кытыннарар бэрт уустуктардаах буолааччы; ким дьиэтигэр бырааһынныыктыыр, ким тэрилтэтин елкатыттан орпот, ким өҕолорун елкатыыран үлүгүйэр.

Ол да буоллар сии сыралаһан, ырыаһыттары ыллаппыыпыт, балетмейстер 6-7 үгүгүүн туруорбута. 31 чыыһылаҕа карнаваллта Омскай куораттан кэлбит сценарийы сахалыы тылбаастаммыт «Дойдулар уонна континеннар устун айан» диэн «Камертон» студия диско-программатыынан, кинилэр ыыпыт үгүгүүлэрин музыкатыынан, слайдаларыынан тэрийбиппит. Сыл аайы хатылаан представленниттан салҕан, «сонун сүүрээн буолаарай, соҕуруу дойдулары үгүстүөххэ» диэн сүбалэспиппит. Урукку карнаваллартан кинирбит нэйилиэннэ критикатын учуотаабыппыт. Үгүс кини эппит: «Эйиги сылга бирдэ ыытыллар Саҥа дьыл бырааһынныыгар дьону үгүгүүлэппэккэҕит туой ону-маны тэрийэн тахсаҕыт. Итэ ыытар эстафетаҕытыгар аҕыйах кини үс киэһэни быһа оонньуулларын көрөн турабыт, ол-бу лотереяны тэрийэн, хаарыан үгүгүүлүүр биримэбитин сиэтит. Аны маскарадтарыт, аны концертыт, аны Дед Мороокут данылаата—бу бүтэн бизнэбэттэрин. Бүтэһигэр, бирдэ-иккитэ үгүгүүлээт 12 чааспытын көрсө дьиэлиибит. Бу сырыыта олох итинник тэрийимэт!» — диэн. Онтон күһэллэммит, быйылгы елкаҕа, «Үчүгэй настроение» бизнэргэ да итинник көрдөөрү тэрийэртэн туттуммуппут. Арай, биһиги санаабытыгар, «ыырдыык, дьон бэйэ-бэйэлэрин кытта ирэ-хоро кэпсэтэ, албэхтик үгүгүүлүүр инниттэн кэлэр буоллахтара» диэн быһаарбыппыт уонна сценарийбыт оруобуна оонук дьону үгүгүүлэтэр ис хоһоонноох буолан, дьэ, табыллар буолбуппут диэн үөрбүппүт.

Ол иһин быйыл Дед Мороҥу данылаатаппатыбыт, сценаҕа дьону эмтыран көр-күлүү курдук оонньуулары тэрийнэхпит бүрдээх буолуо. Бырааһынныыстар, бизнэрдэр үчүгэйдик барааллыгар хас кэлбит сылдьыбыт кини барыта кыһаныахтаах. Дьон тэриинэ сатыырын туораттан сэмэлии турбакка, барыа көхтөөхтүк үөрэн-көтөн «мин бүгүн манна төрөө кэлиим, мин сыныйаабаары кэлбитим!» диэн үтүө ойунан салайтаран тэбэ-тэбэ үгүгүүдээн, ирэ-хоро сэһэргэһэн, санаана иска туппакка, тэбис-тэҥнэ үллэстэн, ахтыы 1 күүгэр түбэһэн 21-дээҕи айаанны эт хаҥхыннан көрбөтөҕүм. Оттон онно дьуннуурунай даабыт үлэһиттэрбит кэпсэннэрэ сүрдээх. Саалаҕа, фойеҕа, кинрэр аанта, үөһэ мэндэмэҥнэ тэбис-тэҥнэ хас эмэ балох охсуһуу бөҕө үһү. Кыргыттар кытта охсуспуттар. Хореографтар хостоҕорутар баар инки улахан сиэрилэҥки тоҕута, хатаһыннах хостоҕорбут аннара туспа уһуллан кэлиэр диэри кэтүүр тэбиэлэбиттэр. Быйыл саҥа ыйаабыт түннүкпүт ыстратын хайа тарнан ылан мунуларын хаһын соттубуттар. Милиция сотруднигтарын «бохтор» кэллилэр, кэһэтиэххэйиг!» диэн хаһытыы-хаһытыы мөрөйдөөбүттэр. Хотуону ааҕан сиппэккин, остуол үрдэ кытта сутуллубут. Бизнэр бүппүтүн кэнниэ чаас кариҥэ дьиэни бөсхолоон биэрбэккэ айдаарбыттар.

Билиэппит сыанатыттан үгүс кини соҥуйбут курдук да, мөһөөбүнэн сыаналаах испиир курааннах бытыылкалара Куйбышев дьиэтин иһиннэн-таһыттан хайыр курдук кырыланна. 120 солкуобайы чыпчылыйбанка да эрэ арыгы туһугар куду анньар дьон баалларыттан хомойобун. Испиирин эрчиэн сүүлүктүүр дьон хантан, ханнык хаҥаалыттан булаталан аҕалан мччаты сутуйалларын туһунан тоҕо ким да уордаах боппсор хаһыыта иннлибэтий? Бу испиир 4 күүн быһа күөрэйдэ эбэт. Аҥа, ол дуолан охсуһууну культура үлэһиттэриттэн ураты ким да көрбөтөх-билбэтэх бэйэтэ буолуо дуо? Үүнэр ыччаппыт, кэлэр кэскилбит, сирбит симэхтэрэ кыргыттар, өмүкпүтүн ууһатыахтаах уолаттарбыт дьыҥаларын туһунан санааны тоҕо кистэммит кэтэхтитигэр тутабыт? Онон, бука баһаалыста, биһигинн кыры харахчытыгар көрүмэн. Биһиги оройуоммут культурата намыһаҕа ыччаппытыгар бэриллэрин умнуман. Үүнэр ыччат инлигэр саха дьонун ырыата-тойута, оҥуокайа үгүгүүтэ, бары талба талаана тахсылаах буоларын туһугар өрүү сырдык ыралаах, эйэҕэс мичээрдээх, куһаҕаны кыччатарга үлүскэн баҕалаах, уолбат ойбон, ааҥоро түөмэ буолан куруук көмөлөөх, ыллыы-туойа сылдьарытыгар ис сүрэхтэн баҕарабын.

М. ГЕРАСИМОВА,
оройуоннаацы Культура дьиэтин худрука.

Төлөбүргэ эппиэттиэ дуо?

Хаһыат тохсунньу 12 күнүнээҕи нүөмэригэр «Төлөбүргэ эппиэттэөбөт» диэн сурук бэчээттэммитэ. Онно оройуоннаацы Культура дьиэтигэр Саҥа дьыллааҕы бизнэрдэр мөлтөхтүк тэриллэбиттэрэ критикаламмыта. Автордар: «Билиэт сыаната ыараабыт да, тэрээйни таһына түспүт. Онон иннинтин үрдүк төлөбүрдэригэр эппиэттинэр кэрэхсэбиллээх бизнэрдэри культура үлэһиттэриттэн эрэйиэххэ сөп дуо?» — диэн сөрдөөхтик ыйыппыттара. Онуоха хардаран бу Культура дьиэтин худрука РСФСР культуратын үтүөлээх үлэһитэ М. Герасимова бэйэтин санаатын суруйар. Рынокка инринэн сибээстээн культура боппуруоһа, ираһа, кэпсэс да сытыытык туруоҕа.

диэн быһаарыммыппыт. Хомойуох иһин, Тымныы оҕонньорбут дьону ыытыа сатаата да, бир да элэкнэй кини кистүбэтэ. Онон ходдох баҕайытык түмүктээн баран, тахса түрда. Тохсунньу 1 күүгэр ырыа конкурсун ким баҕалааҕы барытын кытыннаран ыыппыппыт, тохсунньу 2—3 күннэригэр «В поле чудес» капиталшоу телевизионнай программаны үтүктэн тэрийэн ыыппыппыт. Билиэт сыанатын ахсыннаа 31 күүгэр уонна тохсунньу 1 күүгэр үстүү солкуобай гыммыппыт. Киэнэ 8 чаастан сарсыарда 4 часка диэри, иккис күүгэр киэнэ 8 чаастан түүн 2 часка диэри тэриллибит көрдө сөп дии саныыбын. Онноҕор балтараа чаастаах концертар үстүү солкуобай буоллулар. Үгүгүүбүт музыкатын да булуу, араас аппаратуралары да булуу сыыналара хас эмэ төгүл ыараатылар. Онон итинник тэриллэриэн ооньуур буоллахлытына, ороскуоппутун босхо ооньоон сабыммаппыт биллэр. Итэ ыарахан сыанаҕа булуллар тэриллэр сылы кыайбакка алдьаналлар.

Маҥтан иннэ Культура дьиэтигэр тэрийэр хас бирдии дьаһалбыт төлөбүрдээх буолуо. Бырааһынныыстар, бизнэрдэр үчүгэйдик барааллыгар хас кэлбит сылдьыбыт кини барыта кыһаныахтаах. Дьон тэриинэ сатыырын туораттан сэмэлии турбакка, барыа көхтөөхтүк үөрэн-көтөн «мин бүгүн манна төрөө кэлиим, мин сыныйаабаары кэлбитим!» диэн үтүө ойунан салайтаран тэбэ-тэбэ үгүгүүдээн, ирэ-хоро сэһэргэһэн, санаана иска туппакка, тэбис-тэҥнэ үллэстэн, ахтыы 1 күүгэр түбэһэн 21-дээҕи айаанны эт хаҥхыннан көрбөтөҕүм. Оттон онно дьуннуурунай даабыт үлэһиттэрбит кэпсэннэрэ сүрдээх. Саалаҕа, фойеҕа, кинрэр аанта, үөһэ мэндэмэҥнэ тэбис-тэҥнэ хас эмэ балох охсуһуу бөҕө үһү. Кыргыттар кытта охсуспуттар. Хореографтар хостоҕорутар баар инки улахан сиэрилэҥки тоҕута, хатаһыннах хостоҕорбут аннара туспа уһуллан кэлиэр диэри кэтүүр тэбиэлэбиттэр. Быйыл саҥа ыйаабыт түннүкпүт ыстратын хайа тарнан ылан мунуларын хаһын соттубуттар. Милиция сотруднигтарын «бохтор» кэллилэр, кэһэтиэххэйиг!» диэн хаһытыы-хаһытыы мөрөйдөөбүттэр. Хотуону ааҕан сиппэккин, остуол үрдэ кытта сутуллубут. Бизнэр бүппүтүн кэнниэ чаас кариҥэ дьиэни бөсхолоон биэрбэккэ айдаарбыттар.

Билиэппит сыанатыттан үгүс кини соҥуйбут курдук да, мөһөөбүнэн сыаналаах испиир курааннах бытыылкалара Куйбышев дьиэтин иһиннэн-таһыттан хайыр курдук кырыланна. 120 солкуобайы чыпчылыйбанка да эрэ арыгы туһугар куду анньар дьон баалларыттан хомойобун. Испиирин эрчиэн сүүлүктүүр дьон хантан, ханнык хаҥаалыттан булаталан аҕалан мччаты сутуйалларын туһунан тоҕо ким да уордаах боппсор хаһыыта иннлибэтий? Бу испиир 4 күүн быһа күөрэйдэ эбэт. Аҥа, ол дуолан охсуһууну культура үлэһиттэриттэн ураты ким да көрбөтөх-билбэтэх бэйэтэ буолуо дуо? Үүнэр ыччаппыт, кэлэр кэскилбит, сирбит симэхтэрэ кыргыттар, өмүкпүтүн ууһатыахтаах уолаттарбыт дьыҥаларын туһунан санаану тоҕо кистэммит кэтэхтитигэр тутабыт? Онон, бука баһаалыста, биһигинн кыры харахчытыгар көрүмэн. Биһиги оройуоммут культурата намыһаҕа ыччаппытыгар бэриллэрин умнуман. Үүнэр ыччат инлигэр саха дьонун ырыата-тойута, оҥуокайа үгүгүүтэ, бары талба талаана тахсылаах буоларын туһугар өрүү сырдык ыралаах, эйэҕэс мичээрдээх, куһаҕаны кыччатарга үлүскэн баҕалаах, уолбат ойбон, ааҥоро түөмэ буолан куруук көмөлөөх, ыллыы-туойа сылдьарытыгар ис сүрэхтэн баҕарабын.

М. ГЕРАСИМОВА,
оройуоннаацы Культура дьиэтин худрука.

БИҺИЭХЭ ЭППИЭТТИЛЛЭР

Хаһыат бу дьыл тохсунньу 17 күнүнээҕи нүөмэригэр С. Смирникова **«Маһы—ааттаһан, мууһу—көрдөһөн»** диэн төбөлөөх корреспонденцията бэчээттэммитэ. Онуоха туох дьаһал ылбыттарын туһунан Субуруускай аатынан совхоз директора таб. А. Н. ЕФРЕМОВ маннык эппиэти биэрдэ:

«Ыстатыйа сүүрүүнэн сөптөөх. Хатыы отделениета техника өртүнэн тиэмэт-түгэммэт, тирии курдук тардыллан олорор. Онон суоҥу үлэһиттэрин оттук маһынан, аһыыр мууһунан сыарҕа үрдүттэн хаччыйан олороро кырдьыктаах. Ол гынан баран салалтаны ангардастыы буруйдааһын сыыһа. Холобур, кыргыттар оҕохторун саппакка эрэ төгүрүк суукканы эргичи оттоллор. Онно туох аттаах маһа тулуйуоҕай! Аны күҥүн кыстыкка киирэн түүгүктэрин оторон, олордон бэриллибитэ. Ол билигин соҕотох таһынан хаалбытыгар салалта буруйн суох. Оны бэйэлэрэ дьаһаныахтаахтар. Кыргыттар түүгүктэрин алдьаппаттарын аадатыгар тиийэн манаан олорор кыах суох. Быстах оҥостууну, дьиэлэрин дьаһаныыны, туспа арендай коллектив буолаллары да быһыытыынан, бэйэлэрэ көрүүгүөхтээхтэр».

Карельскай АССР прокуратурата Октябрьскай тиэмэ суол Петрозаводскай станциятын хонтуруолугар ылла. Онно аҥыөлү уонна промышленнай табаардары тиэммит үс тыһынчаттан тахса контейнердар чаардаан туралларын. Оны таһыы быстар молтохтүк тэриллэр, оттоҕ уоруу эмиэ. Кэккэ холобунай дьыалалар тэриллиилэр.

Снимокка: прокурор В. Мартынюк станция начальнигын А. Краснощегы (уна диэки) кытары кэпсэтэр.

С. Майстерман фотота. (ССТА фотохрониката).

Скауттар хамсааһыннарын тэнитиэхтэрэ

Советскай Армия кэккэтигэр сулууспаҕа ыытыллыыбыт уолаттары кытта соторутааҕыта көрсүһүүбэр армияҕа сулууспаҕа хайдах сыһыаннаһалларын туһунан ыйыппыттым. Онуоха бир эдэр кини, биһиэхэ кини кэмүскүөҕэ да туох даҕаны суоҕунан, армияҕа сулууспалыан баҕарбатын туһунан эппитэ. Мин иннинн Ийэ дойду, «угас дьон, норуот иннигэр иэс диэн өйдөбүл баарыгар итэҕэтэ сатаабыттым. Хас биирдии дойдуга Аҕа дойдуну көмүскээһин туһунан сокуон баарын, хас биирдии сокуоннай сааһын туолбут уол ити ытык, гражданскай иэнин толоруохтааҕын туһунан кэпсээбитим. Историяттан холобурдары аҕалбытым. Ол эрээри ити бир кэпсэтиннэн эдэр кинини итэҕэппитим буолуо дии санаабаппын. Кини эмиэ, үгүс атыттар курдук, дьиэ кэргэнигэ ыытыллыыҥа, оскуолаҕа үөрэнньэҕэ. Олорго уһун сыллар усталарыгар олоххо сыһыана чочулуннаҕа.

Хомойуох иһин, ити эдэр кини курдук саваччылар аҕыйаҕа суохтар. Биһиги бүгүн дьиҥнээх патриотизмы сымыйа, дарбаанныах плакат курааннах тылларынан солбуйуллубут патриотизмынан ниппиппит охсуутуттан ыынныктыы олоробут. Сымыйа патриотизм тыыныгар советскай дьон хас да кэлүөнэлэрэ, ол иһигэр бүгүнгү, итиллибитэ.

Олохпут уйгута күннэтэ таҥнары түһэ турар, маҕаһыынар долбуурдара курааннаҕынан көрөн турар, политическай идеаллар ултуу охсулла турар кэмнэригэр патриотическай иэтин ситиһиилээх буолуутутар эрэнэр, биллэн турар, үүстүк. Онон бу салааҕа саҥа формалары тобулар туһунан кэпсэтэр аада. Онуоха, баҕар, эйиэхэ туһалыаҕа диэн, бишр этиини киллэриэхпин баҕарабын.

Биллэрин курдук, саастарын сиэ илик оҕолор ортолорутар комсомольскай араҥа биллэрдик аччаата. Онуоха эбии үгүс комсомолецтар бэйэлэриэн комсомол чилиэнэ буолалларын аадата суоҕунан заҕаллар. Ол оннугар итинник саастаах оҕолор араас неформальнай холбоһуктарга тардыһаллар. Онон **скауттар хамсааһыннарын үөрэтэр, бэйэҕэ олохтуур көдьүүстээх буолуон сөп.** Скауттар хамсааһыннарыгар опыты биһиги бэйэбит дойдубутугар даҕаны, тас дойдулартан даҕаны булуохха сөп. Ити тэрилтэ Россияҕа 1909 сыллаахтан 1927 сыллаахха диэри баар этэ. Ол кэнниттэн эмиграция усулуобуйатыгар салгыы үлэлээбитэ. Бу—ыччаттар баҕа өртүлэриэн түмсэр рыцарскай холбоһуктара. Ис хоһоонун сүрүн төрүтүнэн чиэнэй, хорсун быһыы, чиэс уонна бэрээдэк, бэйэ-бэйэҕэ көмөлөсүһүү буоллар. **Тэрилтэ политика тас өртүгэр турара, онон киниэхэ хайа баҕарар уол кириэн сөптөөҕө, оттон герлскауттарга—хайа баҕарар 12 сааһын туолбут кыыс.**

Скауттар иэнэ толоруулу ургуктук туталлара. Киниилэр көмөлөрүгэр наадыйааччылара бэйэлэрэ гэрдөөн буолаллара. Сокуоннара уонна үгэстэрэ скауттары күннэтэ үтүө дьыаланы оҥорорго эбэһиинэстиллэрэ.

Скауттар устаантарылар бу курдук суруллара:

—скаут Ийэ дойдуга, государственнай былааска, төрөппүттэригэр бэриниллээх;

—атыттарга көмөлөһүү уонна туһалаах буолуу скаут иэнэ;

—скаут кими баҕарар кытта, ордук кырдьаҕастары, дьахталлары, кыамматтары кытта, эйэҕэс;

—скаут өйө-санаата, тыла-өһө, оҥорор дьыалалара ыраастар, бэйэтэ сэмэй.

Эдэр дьону бу тэрилтэ бэйэни, характеры бэрэбиэркэлээһиҥнэ кыах биэрэриэн умсугутара. Холобур, бастакы разрядтаах скаут аатын ылар иһин кини чэпчэкитэ суох экзамены туттарара. Онно ууга харбааһын куорматтан туттарыы. Морзе азбукатын билии, о. д. д, книрэллэрэ.

Скауттар хамсааһыннарыгар майгылыыр хамсааһыннары үлэ атын формаларын сэргэ киллэрии, мин санаабар, биһиги обществодыт «кирин-сайгастын принциптэрин чөлүгэр түһэриигэ көмөлөһүох этиилэр.

Ыччаты патриотическай иитиини Советтар бары таһымнарыгар ыччат проблемаатын ырытыыттан саҕалыахха сөп. Советтар ыччаты кытта үлэҕэ комиссиялара, отделлара ыччат политикатын концепциятын оҥоруохтаахтар. Онуоха **сүрүн боппуруостарынан,** мин санаабар, **манныктар буолуохтарын сөп:**

—оройуоннарга уонна куораттарга байыаннай-патриотическай кулууптары, холбоһуктары тэрийии. Ити үлэҕэ эмиэ эйдаары, бойобуой, үлэҕэ албан аат хосторун ордук толорутук туһанымы;

—афганец - буойуттарга уонна кинилэр кэргэттэригэр бары өртүнэн көмөнү оҥоруу, дьиэтэҕэ усулуобуйаларын тупсарыы;

—ыччат сыныйаланын тэрийии.

Билиҥги эдэрдэр бэйэлэрин күүстэрин, ис ыыхтарын ханна эмэ көрдөрүөхтэрин, бэйэлэриэн билиннини ылыахтарын баҕараллар. Онуоха анардас видео, дискотека, кафе эрэ буолбакка, скауттар хамсааһыннара эмиэ эйдэхтэрин умсугутуоҕа диэн эрэнньэҕи баҕарыллар. Тэрийии республикатан саҕаланара ордук буолуо, ылла да буолбакка, ыччат ортотутар киэҥ ойдөөр үлэни ыытар эмиэ наада. Кылаабынайа, үлэ куолутутар эрэ буолбакка, дьиҥ-чахчы наадатын, ис хоһоонун өйдөтөн ыытыахха, оччоҕо Аҕа дойдубут дьиҥнээх патриоттарын иитиигэ көмөнү оҥоруохпут.

А. МОРУГА,
Волховскай фронт музейын советын председателэ.

✦ *Эҥигини хайдах хааччыйалларый?* ✦

ҮГҮСТЭР БИҺИРЭЭТИЛЭР

Оройуонна аҕалыллар промышленнай табаары үлэлэриҥэ саҥа формаҕа —кооперативнай комиссия ыҥыырытынан тэрилтэлэриҥэн үлэлэры үгүстэр сайыннаралар ыллар.

М. Е. ПОПОВА, «Агротехснаб» предприятие профкомун председателэ:

—Биһиги, иннитэн ыраах олорор буоламмыт, маҕаһыынҥа атыылаллар табаартан наар матар этибит. Онон тэрилтэлэриҥэн үлэлэриҥи утарбаппыт. Итиннэхэ кыра быстах табаардары—быааччыйаны, ырбаахыны, дьуупаны, о. д. а.—сэрэбиэйдэһин бэрээдэгиҥэн, оттон бөдөҥ табаардары—холодильниги, соҥу, телевизоры, о. д. а.—профком быһаарыытынан үлэлэстэрэ быһаарыстыбыт. Үлэһиттэр кооперативнай комиссия табаар үлэлэриттэрэ тэрилтэ кайытын ахсаанын, кимиэхэ бөдөҥ табаардартан хаһан, тоҕо бэриллибитин үчүгэйдик хонтуруоллуулларыгар бааччылар.

А. Н. СЛЕПЦОВА, оройуоннаах ыһыах бэлыыһа фельдшерэ:

—Уочаракка турбат, биллэн турар, үчүгэй. Онон уочаракка кыайан турбат ортүлэрэ хайгыыллар. Оттон сорохтор, киһи табаары бэйэтэ сөбүлүүрүнэн, наадыйарыыннан талан ылар кыаҕын быһар диэн, сөбүлэспэттэр. Коллективнай эйбэх үлэһиттэриҥэн 15—18 киһи ыҥа-ыҥа араарбыллыыт. Бытархай табаары онно уочараттаан ылабыт. Биир бэйэм оҕо таҥаһыгар наадыйарбар ол уочаракка туран тиксиэм дии саныыбын, маҕаһыынҥа атыылаабара буоллар, тоҕо баҕарар өр уочараттаан атыылаһыам этэ дии саныыбын.

М. Н. ИВАНОВА, нотариус:

—Биһиги, уочараты үгүстүк эҥкирэтиһэн турбат дьон, табаары тэрилтэлэриҥэн үлэлэриҥи биҥирээтибит. Бэриллибит табаары ким туохха наадыйарыынан көрөн эйдэмнээхтик, хом саныыһыыта суох үлэлэниллибит. Киһи сонуйара суох, уочаракка кэлэччи наар кэлэрэ баар суол: ыраах олорор, үлэлиир, уталыччылыбат үлэлээх итинник кэлэр ыаҕа суох. Иккиҥнэн, табаары үлэлэриҥэ сөпэрдээх быһыы төскэтиллэр. Холобур, билигин кэлбит табаартан ылан баран, аныгыс сырыыга тоҕо аннаҕыаллаһа сылдьыахтыҥный. Уопсай уочаракка ол хонтуруоллара кыаллыбат. Бэйэтэ да кэмчи табаары эйэдэмнээхтик үлэлэстэрбит саамай сөптөөх.

Г. Г. МАКАРОВА, культура үлэһиттэриҥ профкомун председателэ:

—Тэрилтэлэриҥэн үлэлэриҥи утарбаппыт. Ол эрдэҥи биһиэхэ аһара элбэх коллективы —оройуоннааҕы Культура дьиэтин, музейы, музыкальнай оскуоланы, библиотеканы, методическай кабинеты (барыта 80 үлэһити)—холбообуттара табаары үлэлэстэрэ ыарахаттары үөскэтэ. Кооперативнай комиссия итини бэлиэҕэ ылан түс-түҥнан болохтоҕо араарар табаары үлэлэрэ сөп. Ити 80 киһиҥ түмэн үлэлэрэ да, дьиэгэр, ыарахан, оттон наадыйыларыҥ ситэн учуоттааһын, биллэн турар, өссө уустук. Кооперативнай комиссия үлэтэ, кырдьык, олус элбэх, уустук, сөпэрдээх буолуулуу эрдэҕэ. Ол да буоллар өйтон саллыбакка, үлэлэрин өссө чочуйан иһэллэриҥэр баҕарабыт.

Ити да дьон этиилэриттэн, көмөҥү да сылдьан кэпсэтиилэртэн иннитэххэ, дьон үгүс өрт-тө табаары тэрилтэлэриҥэн үлэлэриҥи сөбүлээбиттэр. Ити табаары үлэстиигэ сөпэрдээх буолуулуу эрдэҕэ. Ол да буоллар өйтон саллыбакка, үлэлэрин өссө чочуйан иһэллэриҥэр баҕарабыт.

Итиҥ да дьон этиилэриттэн, көмөҥү да сылдьан кэпсэтиилэртэн иннитэххэ, дьон үгүс өрт-тө табаары тэрилтэлэриҥэн үлэлэриҥи сөбүлээбиттэр. Ити табаары үлэстиигэ сөпэрдээх буолуулуу эрдэҕэ. Ол да буоллар өйтон саллыбакка, үлэлэрин өссө чочуйан иһэллэриҥэр баҕарабыт.

Бастатыттан, дефицитэй бөдөҥ табаардары—холодильниги, дьиэ тэрилин, сыаналаах соҥнору, бэргэһэлэри, атах таҥаһын, о. д. а.—тэрилтэлэриҥэн үлэлэриҥэ 52 тэрилтэ профкомнара оҥорбут сайаапкаларынан салайтарыахха. Киниилэр кимиэхэ туох баарын-суоҕун, ким туохха ордук наадыйарын чуолкайдык билиэхтэрин сөп. Иккиҥнэн, уочараттыахтарыҥ баҕалаахтарга аналаах, баҕар, кэлбит табаар ханиик эрэ быһыанын көҥүл атыыта таһаарыахха сөп. Үсүһүнэн, оҕо таҥаһа, кырдьык, аһара дефицитэй буолла. Онон хайа тэрилтэҕэ тоҕо саастаах ыыс, уол баарын учуоттуур эмиэ наада этэ. Холобур, аастыт үлэһиннэ биһиги тэрилтэбитигэр бэриллибит оҕо дьуупатын бинир үлэһиппитигэр кыыс оҕо суоҕа буоллар ханна ыыныахпыт эбитэ буолла—оҕолорбут барыа уолаттар.

Соторутаабыта буолбут райпотребсоюз советын мунньаҕар эргиэн үлэһиттэриҥ өртүлэриттэн табаары тэрилтэлэриҥэн түҥэтиини тохтоторго этии киирэ сылдьыыбыта. Пайщиктаахтар итини ылыныыхтарын наада. Ханныгын да аһаҥ, тэрилтэлэриҥэн түҥэтиитэн атыылаһыы сөпэрдээх быһыыны тутуспат, элбэх бириэмэни ылар, тиксибит наар тиксэр уочаратыгар аннаҕан тиһиннэр-тиһиммэт хаачыллардаабаҕар ордук.

М. СИДОРОВА.

Иркутскай уобалас. Братскайдаабы кетору нитэр фабрика күн ахсын 500 тыһыынчаттан тахса сымыыты куорат остолобуойдарыгар уонна маҕаһыыннарыгар. Онуоннан тэҥэ уобалас хотугу ороҥуоннарыгар ыытар. Онон сымыыкка нэадыйыы бүүс-бүтүннүү толорулунна, оттон кетер этэ өссө да тиийбэт. Братскай кетэру нитээччилэрэ производствоны техническай өрүүнэн саҥатыларга быһаарыныылар.

Снимокка: саҥа комбикормовай завод. Манна күнүгэ 500 тонна кетер аҥылаҕын баланнилар.

Э. Брюхненко фотота. (ССТА фотохроникатэ).

Саҥалыы үлэлиэхтэрэ

Дьиэ-уот уонна коммунальнай хаһаайыстыба производственнай холбоҥуун рабочайдара аастыт сыллааҕы сорудахтарын 107 бырыһыан толорбуттара. Ол иһигэр Иван Дмитриевич Седалищев салайаччылаах 6 киһилээх пилорамщиктар биригээдэлэрэ бастыҥ үлэлээхтэр ахсааннарыгар киирсибита. Киниилэр аастыт сылга 1500 куб. м тутуу матырыйаалын хайыттаран, бөлүөтэммит кирбиилэриҥ аһарбыттара. Пилорамщиктар комолоруннан 250 тыс. солк. суумалаах түөрт квартиралаах олорор дьиэ үлэҕэ киллэрилиннэ.

Бу дьыл тохсунньу 1 күнүттэн пилорамщиктар уонна мас кэрдээччилэр холбоһон, бадараанныҥ киирэн үлэлээн эрэллэр. Билигин бу коллектив 10 киһилээх, биир автомашиналаах, үс трактор, даах. Киниилэр надиэлэнан солбуйсан тыаҕа бэрэбинэ уонна оттук мас эрбэһиниигэр, тутуу маһын трелевкалаһыыга, тиэйиигэ үлэлиллэр, ол кэмҥэ сорохтор пилорамаҕа сылдьаллар. Шофер Андрей Григорьевич Иванов лесовоһунан күн ахсын тутуу маһын таһар. Итиҥ курдук хардарыта көмөлөсүһан, сүбэлэрин холбоон саҥалыы үлэлиргэ быһаарыныылар.

Саҥа коллективаы И. Д. Седалищев салайар.

Д. ЯКОВЛЕВ.

Дьаҥы табалаах түбэтигэр

— Суоллааҕы бэлиэтээһиннэр —

Кэпсээҥҥэ киирбит Тополинай

(Саҥыытта. Иннэ хаһыат 11 №-тэр көр).

Россияҕа, ону аҕаан Союзка, өссө тас дойдуларга тиийэ биллибит Норуоттар Доҕордоһуулара орденнаах «Тополинай» совхоз киин, бөһүөлэгин Тополинай туһунан сурах хоту элбэҕи истэрбит. Сорохтор олус омуннаан, киэргэтэн кэпсиилэриҥ курдук саныыллара. Дьааҥы хайаты быыһыгар хайдах булан-талан, дьаһанан, оннооҕор киин оройуоннарга суох, оннук толору хаачыллыылаах, үчүгэй, туспаҕай оҥоһуулаах бөһүөлэктэниэхтээхтэрэй диэх курдук өйдүүлэрэ. Ол иһин тутан-хабан, илэ хаарахпытынан көрбүт дьон быһыытынан бэрт кылгастык Тополинай туһунан суруйарга быһаарыныыбыт.

Урут «Победа» колхоз киниэ Эргэ Томпоро баара. Кэлин бөдөҥсүйбүт Герой Охлопков аатынан совхоз Победатаабы отделениетынан аатырбыта. Биһиги бинир дойдулаахпыт В. М. Кладкин оҥолорго управляющайдаабыт. Совхоз оҥорон таһаарар бородууксуйатын үөскүн бу отделение биэрэрэ үһү. Сайынын олох суола-ниитэ суоҕуман, кыһынын сылдьарга эрэйдэҥинэн Эргэ Томпоттан отделение киниин Тополинайга көһөрөргө уонна бэйэтин туспа совхоз оҥорорго Василий Михайлович оройуон салалтатыгар, республикаҕа тиийэ туруорсубут. Итиҥ курдук хас да сыл аҕаар, Сорохтор өйүүллэр, сорохтор утарсаллар. Дьыала быһаарыллыахча быһаарыллыыбат. Бэйэтэ айылҕаттан талааннаах хаһаайыстыбаннай үлэлиит дьонун кытта сүбэлэһэн баран 1971 сылтан бэрт аҕыйах ахсааннаах хаарбах дьиэлэрдээх Тополинайга бэйэлэрин күүстэриҥэн саҥа бөһүөлэги тутууну саҕалыыллар. Итиҥ курдук бөһүөлэк бастакы оҥкула охсуллубута.

Сыллар, күннэр аҕаан иэститтэрэ, Василий Михайлович куоратынан тыанан кэлэр-барар, киирэр-тахсар, туруорсар кэпсэтиһэр. Сыыйа онуманы булар-талар, бэйэлэрин ис кыахтарын эмиэ мунутуурдук туһаналлар. Итиннэ онтон-мантан итиэстэтэһэн, хомуйсан саҥа бөһүөлэги тутууну күргүөмнэрэ ыыта сыыллыбыт сыыстехтарыҥа, 1974 сылдаахха, отделениены бэйэтин туспа хаһаайыстыба оҥороллор. Дьиэ өрө тыныыллар. Бэйэлэрэ бас билэр туспа үптэнэллэр-астаналлар, кимтэн да тутулуга суох дьаһанар кыахталаллар. Ити кэнниттэн үлэ фронта кэҥиир, хоммоҕурар. Дьиэ да санаата кэлэр.

Билигин куоратыгы көрүнэрэ саҥа бөһүөлэккэ 1200 киһи олорор. Бастаан туталларыгар 800-чэ киһиэхэҕэ суоттаммыыталара. Онон билигин үлэлии турар 200 миэстэлээх кулууптара наадыйыыларыгар ааннэттэбэт курдук буолбут. Бэртэхэй тутуулаах, туспаҕай кэстуулээх олохтоох ыалыыһа, оҕо комбинатын комплекстара үлэҕэ киирбиттэр. Барыта түөрт корпуһунан 190 оҕо детсадыкан хабыллыыбыт. Итиннэ таһынан киэҥкуон кылаастардаах, көрүдүөрдээх орто, музыкальнай оскуолалар, спортивнай саала, пекарня, остолобуой, хас да маҕаһын, икки гостиница, прачечнай үлэлиилэр. Совхоз бэйэтэ этээстээх, мунньахтыыр саалаах, бары кэма хоостордоох киэҥ-куоҥ хонтуоралаах.

Бөһүөлэк киин уулуссатын икки өрүтэн сэлэлии совхоз рабочайдара олорор толору хаачыллыылаах этээстээх дьиэлэрэ каккэлэспиттэр. Ноҥуө уулусса биир өрүтэн ньирэйдэн ойуурусырса колхоз, совхоз саҕаттан үлэлэбит, билигин бочуоттаах сыныалаҥтыга олорор ветераннарга аналлаах иккилии квартиралаах дьиэлэр көккэлэрэ субуллар. Итиэннэ эмиэ куоратты толору хаачыллыылаахтар. Өрүс үрдүн диэки ыаллар олорор чаҕыйай дьиэлэрэ кэчигирэйиллэр. Ону таһынан араас общественнай тутуулар биҥигинн умнубаталлар дюбиттэн дьиэндэйиллэр.

Туспаҕай кэстуулээх, бэрт ыраастык хомуллубут столоҥнай сыахха киирбит. Манна дьиэ тэриллэн аҕаҕын өсөрүү-

(Саҥыытын 4-с. стр. көр).

✦ *Рынок: сүрүн туһаайыыларга мин этиим* ✦

РЫНОКТА АҺЫАХХА

Рынокка киириэххэ эбэтэр киириэххэ диэн бойпуруос аны мөкүүргэ турбат.

Биһиги олохпутугар бу букатын саҥа экономическай сыһыаннаһыны чуолкайдык өйдөөбөт, онтон дьиксинэр киһи элбэх уонна ол оруннаах даҕаны. Ханныгын да иһин эрдэттэн бэлэмнээх буолуу рынок соһуччу охсууларын чэпчэтэрэ саарбаҕа суох. Онон бэлэмнэниҥ үлэ үчүгэйдик уонна кэскиллээхтик толкуйданыллан саҕаланыан наада. Бэлэмнэниҥ үлэнэн аҥардас республика эбэтэр оройуон салалтата — дьарыктаныахтаабыт курдук өйдөөһүн кэрэгэй. Бу барыбыт—олохтоох Советтар, үлэ коллективтарын, киниилэр салайаччыларын — ыһыаллабыт.

Рынокка киириҥэ бэлэмнэниҥ бастакы үлэлэрэ саҕаланан эрэллэрэ кэрэхсэбиллээх. Сорох кэпсэтиилэргэ рынокка киириҥэ табыгастаах суоллары көрдөөһүн сайдан эрэр. Оройуоннааҕы «Саҥа олох» хаһыакка биирдиилээн дьон эмиэ саҥаалыгы сүрүйталаатылар. Ити барыта дьон өйүн-санаатын үөрүүнэрыыга, рынокка киириҥэ киниилэри психологическай өрүтэн бэлэмнээһиннэҥэ хомолоох буолуо.

Рынок сүрүн бэлиэтинэн наадыйыы уонна онно утары табаары эргиэҥнэ таһаарыы, атыылык эттэхха, харчы—табаар сыһыаннаһыытын күүскэ сайдыыта буолар. Ити наар эргиэн тэрилтэлэриҥэн барыахтааҕын, киниилэргэ эрэ сыһыаннаабын курдук өйдөөһүн сыыһа. Рынокка киирдэххэ, ким баҕалаах туту оҥорорун, буларын атыылыыр уонна атыылаһар усулуобуйата үөскэтиллиэҕэ. Билигин курдук наадыйарбытын наар маҕаһыынтан буолбакка, олохтоох нэһилиэнньэтэн эмиэ атыылаһар буолуохтуут. Дьэ онон ситиннэ тэриллэн маҥнайгы үчараттаах сорук быһыытынан туруоруллан, үлэ саҕаланыан наада. Онуоха биир боччумнаах хардыынан оройуон киниигэр табаар рынокка аһыы буолуон сөп. Урут да бу боппуруос хаста да тура сылдьыбыта эрэдэри, саҥаҥниин ыллбакка, уостан, сөпэйдэн хаалбыта. Баҕар, ол үөскүлэннэҕэ сайдыаҕа диэн дьиксинэр санаатан эбэтэ буолуо. Ити—балаһыанньаны аһара сулуруттуу. Билигин предпринимательствоҕа киэҥ суол аһылыыта. Кырдьык, үөскүлэннэҕэ да баар буолуоҕа, хаҥа барыай. Ол эрдэҥи киниилэр көҥүл айбардыыллара, онуок улахан далааһыныаҥа суоҕа.

Өскөтүн рынок аһылыннаҕына, биирдиилээн дьоҕурдаах дьон, нэһилиэнньэ наадыйыытыттан көрөн, араас табаардары оҥороллоро кэҥиэҕэ, ордорунар эти, үүтү, сүөгэйи, оҕуруот аһын, о. д. а. атыыта таһаарар буолуохтара, доруобай конкуренция үөскүөҕа. Оҥорон таһаарыы сайдыаҕа, дьон наадыйыыта ордук толорутук учуоттанар буолуоҕа. Этэргэ дылы, ким да наадыйбат табаарын оҥорон ким бириэмэтин халтайга ыытыан, ночоотуруон баҕарыай? Рынок суоллата—итиннэхэ.

Оройуон киниигэр рынокты аһыы аһара ыарахан, уустук боппуруос буолбатах. Чураҥчы сельскэй Совета ылсыһан үлэлээтэҕинэ, хайа баҕарар олоххо киллэрэр кыахтаах. Бастатан туран, рынок аһыллыахтаах миэстэтин, үлэлиир режимин быһаарыахха, табаардары тэлгэтэр остуоллары, о. д. а. оҥортуохха. Атыылаччыларга нолуон бэрээдэгиҥэн чэпчэки сыаналаах толуоннары олохтуохха. Итиэннэ Совекка, кыра да буоллар, үп киириэ этэ. Толуоннаах эрэ киһи атыылыыра көҥүллэниэхтээх. Кылаабынайа, бу дьаһал эрдэттэн киэҥник биллэриллэн, тэрээһиниэхтик саҕаланыан эрэ наада. Дьоҥҥо баар бэйэ табаарын атыылыыртан ыбыстар уһун сылларга олохсуйбут психологическай мэһэйи үлтү охсуохха наада. Оччоҕо рынок кэлин бэйэтэ сайдан барыа этэ. Нэһилиэнньэтэрэн да киириэхтэрэ, ыаллыы оройуоннартан да кэлиэхтэрэ. Сотору кэминэн оройуон киниин рынока дьон сөбүлээн сылдьар, иллэҥ бириэмэлэрин атаарар, тоҕуоруһар сирдэриэн буолуоҕар мин бигэтик эрэнэбин. Итиннэ олох бэйэтэ көрдөрөр. Кэлин, баҕар, бу дьыала кэдьүүһэ көһүннэҕина, туһаналаҕа билиниэҕинэ, албуордаах, ларектардаах, итиэннэ сабылаах дьиэлээх рынок анаан-минэн тутуллуоҕа. Олох көрдөрөн иһиэҕэ. Кылаабынайа, саҕалыахха эрэ наада.

И. ЯКОВЛЕВ,
РКП райкомун инструктора.

«Мичил»

«САҺА ОЛОХ» СУБУОТАТААҒЫ БАЛАҺАТА

КЫҺЫЛ КӨМҮС

Кыһыл көмүс туһунан көсүстүн буоллар эрэ Н. Якутскай «Көмүстээх үрүйэтин» сонун биэрэҕин. Кураанах үрүйдээ Үйбаанча көмүстээх сонуйаны тотторуу сүүкүү турара кэстэр. Билигин көмүстээх сир коруоппут баайа, күүлэ, кэскилэ буолар.

Көмүс туһунан билбэт киһини булар уустук буолуо. Ол гынан баран бу күнү металл туһунан кими барыта бэйэтэ билэриэн, судургутук ойдуур. Үорэнээччиттэн ыыттахха, өссө кими химиэҕэ билиилээх буоллаҕына, «Менделеев периодическай систематын алтыс период бастакы подгруппатыгар киирсэр 79-с элемент» диэтэ. Оттон оскуоланан тэйбитэ мраапыт киһи билбэтэ, ойдообото чуолкай.

Кими күнү металл быыһыгынан сыаналаан. Бэйиги государствобут валютай фондун хаҥатар биир сүрүн баайбыт буолар. Кыһыл көмүс аналлаах электроннай хранилищеларга тутуллар. Ювелирнай оҥоһук быыһыгынан маҕаһыыннарбыт таас витриналарын аҥыгар баарҕаҥка уруллан дьон болҕомтотун тардар.

Сомоҕо кыһыл көмүс, эбэтэр самородок, айылҕа бэйэтэ ойбыт минерала. Кими уустук физическай уонна химическай процесстар дьайыыларын түмүгэр үөскүүр. Саамай улахан сомоҕо көмүс кэнэгото Австралияҕа кастон турар. Кими «Плита Холтермана» диэн аатырар, 90 кг ыйаһыныах. Одус бөдөҥ самородоктарга «Блестящий Барклай» (54,2 кг), «Желанный незнакомец» (70,9 кг) диэннэри (икки эмэ Австралияттан кестубуттэрэ), «Канадец-1», «Канадец-2» диэннэри (Бразилияттан кестубуттэрэ) киллэрэбит. Оттон бэйиги дойдубутугар Соҕуруу Уралга 36 кг ыйаһыныах бөлөҥ көмүс кастон турар. Америкаҕа уонна Канадаҕа эмиэ улахан самородоктар булуллубуттара биллэр.

Аастыт үйэҕэ Лена биринсэтиттэн аҥара бөдөҥ көмүс көҕөнөтүн буланнар, сүгэнэн кэрчиэтэн үллэстибиттэрэ эмиэ уллуннубат номох буолла. Саха сиригэр билигин даҕаны кыһыл көмүс үөскэбит торут сирдэрэ кэстиллэр, кыраныыссалара чуолкайданаллар. Сир үрдүттэн 3 км тиийэ диригиэ баайдар. Айылаҕа самородок төбөкөн бөдөҥ буолар да, соччоҕон сэдэхтик кэстэр.

Геологическай үлэлэргэ араас кэмэйдээх, быыылаах кыһыл көмүс сомоҕолоро түбэһэччилэр. Үксүгэр көмүү кими арахсыбат аргыстарынан сирдэтэн көрдүүллэр. Бэл сууйбут шлиххэр бинокулярнай микроскопка көмүс кыырпахтара көстүбэт да түбэлтэлэргэр кими булар аналитическай ньымалар баалларыгар. Пирит минерал баар буоллаҕына, көмүһэ үүс буолааччы. Таастаах боруоданы аналлаах дробилкаҕа үлтүрүтэн, бороҕуок оҥорон, кинитэн көмүстээх концентраты ылаллар.

Оттон хонуутааҕы усулуобуйаҕа лотогунан суулан баран, лупаанан көрдүүллэр. Шлиҥи аналлаах пакеккэ уган, түөмэрдэн анализна ылаллар. Кэнкэ технологическай приемнар кэмиэриттэн шлихтан уонна концентраттан көмүһү араараллар. Маҥан аналлаах идэтийбит специалистар дьарыктаналлар. Киэргэлгэ кэтэр ытарабыт, бөҕилэхпит, о. д. а. бөҕинэхэ кэлиэхтэриттэр диэри үһүн историялаах суолу бараллар.

И. ГРИГОРЬЕВ,
геолог.

Аны Саудовия бедуина атыылыыр төбөкөн рынокка маннык «анылылы технологиинан» ыдьэр. Бу снимогы бэчээттэбит «Нью-Йорк таймс» суруйарынан, биирдэн маннык «нумах кө. йаар хараабылын» атыыыттар, быһа холоон, 10000 долларга сыаналыыллар.

ССТА фотохрониката.

ЭҢЭРДЭЛИИБИТ!

Таталлаах иҥэбитин, эҕэбитин, тыа хаһаайыстыбатын специалистын, үлэ ветерайын ДЬЯЧКОВСКАЯ Светлана Георгиевнаны 55 сааһа туолбутунан итинтин-истинник эҥэрдэлиибит. Истиг иҥэ, амарах эҕэ быһыытынан бэйэҥ туспутугар эйбэҕи оҥорбуккун, үтүөкэ бэйэҥ үчүгэйдик саныыбыт. Баҕарабыт барыы үтүөнү-кэрэни, Дьоллоох буол, күнү-дүү иҥэбит!

Кэргэниҥ, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ, кийиттэриҥ, күтүөттэриҥ.

x x x

Күнү-дүү кэргэммин, аҕабытын, эҕэбитин **СЕРГЕЕВ** Константин Кириллович 50 сааһын туолар юбилейынан итинтик, истинник эҥэрдэлиибит. Баҕарабыт барыы кэрэни, үчүгэйи, Уорэ-кото сырыт.

Кэргэниҥ, кыргыттарыҥ, күтүөттэриҥ, сиэннэриҥ.

ЭСПЕРАНТО ТУҺУНАН

КИҺИ айымах биир тылланыы туһунан ыраламмыта ыраатта. Норуоттар икки ардыларыгар тутуллар тыл эйбэх тэҥүл аймаллыбыта, ол эрээри үөрэтэргэ олус уустуктарынан туоратыллыбыттара. Арай сүүс сыл анараа өрүгэр Лазарь Маркович Заменгоф оҥорбут, кэлин «эсперанто» диэн аатаммыт тыла планета үрдүнэн тэнийбитэ. Чараас киниэ титульнай лиһиэгэр «Д-ре Эсперанто. Международный язык. Предисловие и новый учебник для русских. Варшава. 1888 год» диэн суруллубута.

1987 сылааччы ЮНЕСКО быһаарыытынан кими аймах бүттүүнэ эсперанто 100 сылгынах юбилейын бэлиэтэппит. Бу тыл нейтральнай: хаҥнык да норуот киниэ буолбатах, национальнай тыллары солбуйуутта суудайбат, тылын баайынан, ойуулуур-дьүҥнүүр дьоҕурунан хаҥнык да тылтан хаалсыбат. Эсперанто-да ойтон ылылыыбыт быраабылалар, тыллар да суохтар. Заменгоф бу тылы ойуттан ылан оҥорботох, кими бары тыллар грамматикаларын үөрэтэн, чинчийэн, ырытан баран, саамай үчүгэйдэрин сүүмэрдэн ылбыт.

Эсперанто грамматикатыгар баара-суоҕа 16 быраабылаах, спряжение, склонение, род курдук грамматическай категориялар тутуллубуттар. Алфавитыгар 28 латинскай буукубалаах. Эсперанто саҥаарга кыраһыабайдык иҥиллэриэн испанскай уонна итальянскай тылларыы саналлар.

Эсперанто биир саамай кэрэхсэтэр өрүтүнэн интернациональнай лексикалаах буолар. Бары норуоттарга эбэтэр хас да национальнай тылларга баар биир олохтоох тылларга ордук эйбэхтэр.

Эйбэх сыллаах практика көрдөрөрүнэн, орто дьоҕурдаах да киһиэхэ атын тыллардааҕар эсперантоны үөрэтэр 10-12 тогул чаҥаҥ. Сааһыттан, идэтиттэн, үөрэҕиттэн, социальнай балаһыанньатыттан, ханна олороруттан, өйүк тылын бидэриттэн-билбэтиттэн тутулуга суох ханнык баҕарар киһи эсперантоны баһылыан сөп. Бу тылы баара-суоҕа икки чаас аҥаар үөрэппит Лев Толстой олус улахан туһалааҕын туһунан суруйан турар. Эсперантоны билэччи уонна ойоччу кини эрэ буолбатаҕа.

Сталин дойдуну баһылаан олорор кэмиэнэ сүүмэй республикалар эсперантистарыы союба, услуйуонар тэриллэлэрин быыһыгынан көрүллэн, эйилэбит. Сүүһүнэн тыыынча эсперантистар кыргыллыбыттара. 1957 сылааччы Ыччаттар уонна студеннар Аан дойдуталаҕы алтыс фестивальлэрин кэнниттэн биһиги дойдубутугар эсперанто хаттаан тиллибит.

Эсперантоны планета араас дойдуларыгар үөрэтэллэр. Бу тыллаах эйбэх хаһыаттар, сурунаалар тахсаллар. Кинигэлэр суруллаллар, спектакллар туруорулларалар, радиостанциялар бэйэлэрин биэриилэрин ыыталлар, кэрэ ырыалар ылланаллар.

Эсперантоны үөрэтэр дьон толкуйдуур дьоҕурдара ордук сайдар, өйсаная ситэр-хотор, атын тыллары билэргэ баҕа үөскүүр. Араас дойду эсперантистара суруйсаллар, итэриэстэриэн түмсэллэр.

Эсперантоны хатаҕтан үөрэтиэхха эмиэ сөп. Мин бары баҕалаахтарга үөрэнэр пособиелары ыытабын, хас толоруллубут уруоктарга саҥа сорудахтары биэрэбин. Үөрэнэн баҕалаахтар машынык аадырыыынан билэсиҥ: 443030, Куйбышев к., Никитинская уул., 48 кв., Анна Анатольевна Чернегаҕа.

Түөрт ыйдаах курсу бүтэрбит дьон эсперанто тылынан холкутук кэпсэтиэххэйин, суруйуохтуун сөп.

А. ЧЕРНЕГА.

МАХТАНАБЫТ

Кэргэним, аҕабыт Колесов Константин Иннокентьевич ыараханнык ылдьан сытар кэмигэр ойоҕул, күүсүнэ, суҕаама буолбут туббольница ылаабынай араһыгар Гулько Иван Ивановичка, балыыһа коллективыгар, аймахтарбытыгар, ыалдьыбытыгар Маларовтарга, Алексеевтэргэ улахан махтаабытын тиэрдэбит. Кинилэргэ барыы үчүгэйи, дьон ыһыалдатыгар ылдьан амарахтык сыыһыаналларыгар баҕарабыт.

Кэргэнэ, оҕолоро.

«Якутгражданпроект» институт предприятиэлэртэн, кини, лэр бас бааннык форматыгар сылдьалларыттан тутулуга суох, быһаччы дуоҕабарынан хаҥнык баҕарар профиллаах нөрдүүр - бырайыактыыр үлэлэри толорорго сааластары ылар.

Дирекция.

Чурапчытааҕы оҕо спортивнай оскуолатын коллектива оскуола делопроизводителэ Оконешникова Дарья Егоровнаҕа кини тап. тыыр эбэтэ

БАЙШЕВА
Марфа Лазаревна

ыараханнык ылдьан 83 сааһыгар олбуҥунан кутуруданы тиэрдэр.

Чурапчы ситэтэ суох орто оскуолатын коллектива оскуола директорын хаһаайыс. тыбаанай чаасна солбуйаччы Оконешников Валерий Егоровичка кини эбэтэ

БАЙШЕВА
Марфа Лазаревна

олбуҥунан дириҥ ку. турданын биллэрэр.

«Мындаҕаайы» совхоз дирекцията, парткома, профкома, Болутур отделениетын совета ССКП чилиэнэ

НИКОЛАЕВ
Иван Иванович

үһүн ыарахан ыарыыттан олбуҥунан иҥэтигэр, эдьийдэригэр, кэргэнигэр, оҕолоругар дириҥ кутуруданыарын тиэрдэллэр.

Кэпсээнгэ киирбит Тополинай

(Салгыта. Инник 3-с стр. көр).

ну баҥыыабыттар. Түнүктэр, аанар холуодаларын, араамаларын таҥаллар. Аны билигин итиэрэ атын сирдэртэн санаастан, көрдөһөн-аҕат, таһан ылбаттар. Тоҕо иҥэ буоллаларынан бэйэлэрэ оҥороллор. Аны тимир оһоҕу, кини турбаларын урукку курдук маҥаныыстан атыыласпаттар, эргизи үлэһиттэрэ хаһан аҕалалларын кэтэспэттэр. Ылтаһыынан арааһы ыспараллар, иҥэ буоллаларын оҥороллор. Биир оҥоҕуок идэлээх киһини көрсөн кэпсэтибит.

—Керергут курдук, ылтаһыны кытта изхэбин,—диир Е. Г. Севастьянов.— Кэргэним маннаҕы олохтоох эбэн кыыһа. Манна 40 сылааҕыта Кириэс Халдьаайыттан кэлбитим. Оттон ыла бу совхозка үлэлиибин. Билигин 8 оҕолоохпут. Сирбэтим. Олороргу, уламиргэ усулуобуйа баар. Директорбыт онуоха кыһаллар даҕаны. Киһи кыһалҕатын биллэр уонна көмөлөһөр. Үлэлиир буоллуг да, олороуохха сөп. Булчуттарга, табаһыттарга, балыксыттарга тимир оһоҕу уонна туохта иҥэлиийэлларын оҥоробун.

Хайа аҥыынан кинриккэн биллэккэ мунар сөҕүмэр улахан дьиэҕэ кэлэбит. Хата, Василий Михайлович бэйэтэ сирдэн сылдьар буолан мунаарбакка иҥирдьэ киирбит. Оборудование арааҕа манна баар эбит. Биир муннукка таба муоһун быыта эрбэннитиэр. Атын хоско саха киинэ тороон баран көрбөтох улахан холодильникпат маарынныыр тэриллэрэ туралларын. Бардах ахсын —киһи хараҕа халтарыыбар саҥа оборудованиелара. Бу контильнай сыахтара эбит. Бары тэриллэрэ иннэ Америкаттан аҕаллыыбыттар. Биир сырыыга 500 кг эти, балыгы угуохтарын сөп үөҥ.

Быһа холоон эттэхха, 200—250 м уоталаах бытархай блоктарынан тутуллубут сибиинньэ фермаҕа тиийбит. Ону 800-чэ тыс. солк. сүмэлээх объект. Барыта 1000 тоҕо сибиинньэ турар ыахтаах. Үлэлэ оҥорчу механизация нуу. нүнэн барыахтаҕа быланнаммыт. Муостата оҥорчу цементэммит, улахан сибиинньэлэр, саҥа торуох, уулаах, то. рүүр сибиинньэлэр турар туос-туһунан хостордоохтор, күрүөлээхтэр-хаһаалаахтар. Уотуурга аҥаан эмиэ туспа тутуллуохтара үөҥ. Итиэ бэрдэхэй объекты көрөн баран, бөҕүөлэк таһын диэки тахсабыт. Онно улахан тутуу ыытылла турар саҥа объектар тиийбит.

—Манна табаһыттарга аналын 25 стационарнай, 25 амбулаторнай мастаалаах, кураанах иэдьиэнэн үрдэрэн баран тымныы уунан сайдыллар баанньыктаах профилакторий тутуллар,—диэн кэпсиир В. М. Кладкин.— Бу 1 мил. 700 тыс. солк. тутуу. Медицинскай оборудованиелара тас дойдуларын ылыахтаахтыт. Кэлин, ситтэҥнэ-хоттоҕуна, врачтардаах, орто суҕуох медицинскай үлэһиттэрдээх буолуоҕа.

Бары общественнай тутуулар, үлэһиттэр олорор дьиэлэрэ квартальнай котельнайтан сылытыллаллар. Хаанна да кэнэ—сылаас, тымныы уу дьиэлэ, иҥирдьэ туалеттаахтар. Аны котельнайдара газ конденсатынан оттуллариын ситиспиттэр. Онон чоххо да, маска да наадыйбаттар.

Таба, тайах, атын да кыыл-суол тарилэрин, тыстарын таҥастыыр аналлаах сыахтаахтар. Манна сылаас таҥастары: бөрөҕөйдөр, үтүлүү, саллаччыгы, уптылары, уһун остоох күрүмэлэри, сабыныахтары, о. д. а. тиэллэр.

Василий Михайлович билигин көрдобулаҥ аптаатыгар саҥа кулуубу, оскуола дьиэтин тутарга быдаанналларын, биирдиилээн ыаллар олорор дьиэлэрин өссө эбэтэр баҕалаахтарын, бөлөҕө, оҕо тэриллэрин комплекстарын Аанчаатар са. наалаахтарын туһунан эйбэҕэ кэпсиир.

С. АЛЕКСЕЕВ.
(Хаһыат анаал. корр.).
(Бүтүтэ бэчээттэнэ).

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-501.

Учредитель газеты «Саҥа олох»—Чурапчинский районный Совет народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж— 4130.

ЗАКАЗ № 12. Чурапчинская районная типография Госкомпечати Якутской ССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв.